

Temanotat 2 - Evaluering av ny kompetansemodell

Utfordringer og muligheter i desentralisert kompetanseutvikling for yrkesfag

Desentralisert ordning for kompetanseutvikling innen fag- og yrkesopplæring skal bidra til å øke kompetansen og kvaliteten i videregående skoler, fylkeskommuner og lærebedrifter. I dette notatet peker OsloMet på trekk ved norsk fag- og yrkesopplæring som utgangspunkt for å drøfte forutsetninger for den desentraliserte ordningen for yrkesfag.

RAPPORT | SIST ENDRET: 13.01.2022

Tittel:

Evaluering av ny kompetansemodell. Temanotat 2: Desentralisert kompetanseutvikling for yrkesfag – utfordringer og muligheter

Rapporten:

[Last ned rapporten i Oda \(PDF\)](#)

Forfatter:

Leif Chr. Lahn, Hedvig Skonhoft Johannesen og Knut Fossetøl

ISBN:

978-82-7609-431-2 (Nettutgave)

Utgiver:

OsloMet

År:

2021

Rapportserie: Evaluering av tilskudd til lokal kompetanseutvikling

De nasjonale tilskuddsordningene for lokal kompetanseutvikling i barnehage, skole og fag- og yrkesopplæringen evalueres i to prosjekter.

Hovedfunn

- Ordningen har i liten grad vært drøftet i Samarbeidsrådet for yrkesopplæringen (SRY), i faglige råd og blant partene på fylkeskommunalt nivå.
- Avveininger mellom ønske om standardisering av kompetansekrav og tilpasninger til lokale behov er krevende.
- Flere fylker peker på kompetansebehov knyttet til Fagfornyelsen som utgangspunkt for utforming av tilbud.
- Yrkesfaglærere ønsker formell faglig oppdatering og i samsvar med arbeidslivets kompetansekrav.

Betingelser for desentralisert ordning innen fag- og yrkesopplæringen

Tilskudd til lokal kompetanseutvikling i fag- og yrkesopplæringen skal gi fylkeskommuner bedre mulighet til å drive kvalitets- og kompetanseutvikling med utgangspunkt i lokale behov. OsloMet viser til historiske forhold, og gjør en kobling til tidligere tiltak for å styrke etter- og videreutdanning av yrkesfaglærere og instruktører. Diskusjonen i notatet er knyttet til partenes rolle i ordningen og om det foregår målforskyvning i innretning, virkemidler og roller. OsloMet diskuterer også spenninger mellom det desentraliserte perspektivet og lokale kompetansebehov, og om relasjon til andre nettverk og samarbeidsforum.

Involvering av partene i arbeidet med ordningen

OsloMet mener det fremstår som at nasjonale aktører i partssamarbeidet har spilt en liten rolle i utformingen og prioriteringer knyttet til desentralisert ordning for yrkesfag. De ser dette som videreføring av en tradisjon hvor partssammensatte organ på nasjonalt og fylkeskommunalt nivå overlater spørsmål om utdanning og kompetanseutvikling til utdanningsmyndighetene.

Notatet skiller ikke tydelig på om involvering av partssammensatte organ omhandler arbeidet med føringer for ordningen i 2018/19, eller retningslinjer for ordningen i 2020. Udir oppfatter at det har vært lagt til rette for at partene i arbeidslivet på nasjonalt nivå har hatt mulighet til å gi innspill til arbeidet med utformingen av retningslinjene for tilskuddsordningen for yrkesfag. Samarbeidsrådet for yrkesopplæringen (SRY) har også hatt en fast representant i referansegruppen som har vært tett på arbeidet. Denne gruppen består av tre fylkeskommuner, i tillegg til SRY og Udir.

OsloMet beskriver relasjonene mellom opplæringskontorene, de faglige nettverkene og partene i

arbeidslivet rundt lærlingeordning og prøvenemnder som svakt formalisert. De ønsker å undersøke nærmere om samarbeidsforum supplerer eksisterende møteplasser heller enn å erstatte dem. De mener det er avgjørende at forumet tilfører reelt sett nye ressurser og kompetanse, samtidig som det også forankres i tradisjonelle strukturer for samarbeid.

Krav til yrkesfaglærernes, faglige lederes og instruktørers kompetanse

Fylkeskommunene er ansvarlig for å sikre at instruktører har den riktige kompetansen. Hovedbildet er at utdanningsmyndighetene har ønsket en sterkere formalisering av instruktørrollen. Arbeidslivets representanter påpeker imidlertid nødvendigheten av å ha et fleksibelt og differensiert system tett koblet opp mot produksjonen av varer og tjenester med kompetansekrav i endring.

Sentrale tema som utgangspunkt for kompetansehevingstiltak

OsloMet kommenterer at det har skjedd en gradvis endring av instruktørens rolle, og at dette også påvirker vurdering av kompetansebehov. Tidligere har de primært vært rekrutteringsansvarlig for lærlinger som skal bli værende i bedriften etter endt fagbrev. Nå kvalifiseres lærlinger i større grad til et bredere arbeidsmarked. Føringene i Lied-utvalgets innstilling og Fullføringsreformen vil kunne bety endringer i prøvenemndenes funksjoner og kompetansebehov.

Flere fylker har prioritert å benytte ordningen til å gi tilskudd for å styrke prøvenemndenes vurderingskompetanse og å forberede dem på endringene i kjølvannet av Fagfornyelsen. Økte krav til det digitale fører også til nye kompetansebehov for mange yrkesfaglærere og instruktører.

Tidligere undersøkelser viser at yrkesfaglærere foretrekker å oppdatere sin fagkompetanse gjennom å samarbeide med bedrifter, opplæringskontor og bransjeforeninger/faglige fora.

Prioriterte tiltak i ordningen

Ordningen prioriterer tilskudd til hospitering, og inneholder faglig oppdatering for yrkesfaglærere, instruktører og prøvenemndsmedlemmer. Fagfornyelsen forutsetter satsning på kompetanseutvikling for yrkesfaglærere og instruktører. Styrking av hospiteringsordningen er et svar på dette. Tidligere evalueringer viser at yrkesfaglærere har opplevd dette som et godt kompetansehevingstiltak, men at tiltaket samtidig har fremstått som individrettet heller enn som en del av en systematisk plan.

Mange yrkesfaglærere kan synes å ha ønske om mer formell utdanning. Ansatte uten formell lærerutdanning kan ha vanskeligheter med å få opptak på ordinære videreutdanningsopplegg ved universiteter og høyskoler. Samtidig viser OsloMet til flere tiltak som skal møte kompetansebehovet for denne gruppen. Eksempler er vikar- og stipendordningen i «Kompetanse for kvalitet», og å inkludere denne

gruppen i pilotering med lærerspesialister. De peker også på studietilbud som kan inngå i erfaringsbaserte mastergrader. Udir vil i denne sammenhengen påpeke at det også er en egen vikar- og stipendordning i «Yrkesfaglærerløftet» som er tilgjengelig for lærere i yrkesfag.

Implikasjoner for evaluering av tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling

I det videre arbeidet med dette delprosjektet vil OsloMet undersøke samarbeidsforum, fylkeskommunenes rolle og kompetanse nærmere. De vil se på om det utvikles reelle partnerskap, hvilke tiltak som utvikles, betydningen av ulike nettverk og kvalitet hos tilbydere. Analysene vil bygge på kunnskapen om fag- og yrkesopplæringen som de har presentert i dette notatet. De empiriske spørsmålene vil være knyttet til spørsmål om standardisering av tiltak versus tilpasninger til lokale behov. Øvrige spørsmål vil gå på om ordningen vil møte yrkesfaglæreres, instruktører og faglige ledere i bedrift samt prøvenemndsmedlemmers ønske om formell faglig oppdatering, og om desentralisert ordning for yrkesfag kan føre til en revitalisering av partssamarbeidet.